

מי שמתו פרק שלישי ברכות

וממשמש בבגדו. פירש"י להעביר הכינה העוקמתו אבל לא מתעטף אם נפלה עלימו ותרמי מילי וניהו. ור"ח פ"י דהדא מילתא היא פ"י ממשמש בבגדו תקן (ט) שלא יפול מעל ראשו אבל אם נפל מעל ראשו לא היה מתעטף שהרי

הוא הפסקה אם מתעטף כיון שפול לגמרי אבל לתקן קצת שלא יפול לא היה הפסקה:
ואומר רבון העולמים. מיד בצלמנו מתעטף ופולמו ואח"כ מתחיל ממקום שפסק:
אמר ליה דידי לא סבירא לי. פירוט משום תרמי מילי חדא דסבירנא דאינו חוזר לראש דלומר רבי יוחנן (ר"ה דף ל"ד:) שמע תשע תקיעות צמטע שעות ילא ועוד דסבירא לי מניח ידו על פיו ואס כן הוי ליה לאוי אלא לדיך דסבירא לך דחייב להפסיק וכ"ו:

בחבלי השוא. כלומר צמטע מושכים עליהם עון כי טוב היה שלא היו מקיימין אותו כלל:
פסק. רבינו חננאל כרז חסדא דלסוק לקרות ק"ש אפילו נואה תחת צגור על צמטו וס"ל כל עצמותי תאמרנה (מהללס לה) דלע"ג דר' חסדא תלמיד דר' הונא הוה לחומרא אזלינן וכז אלפס פסק כרז הונא מלמאשי גמרא מיניי ציומא פרק הממונה (ד' ג):

פ"א א טושע' אריח ס"י 15
 טעף ג:
 פ"ב ב טושע' שם טע' ד:
 פ"ג ג ונור שרע' שם טעף:
 ד גמי' פ"ד מה'ל' מפלה
 ה'ל' יא טושע' שם טעף פ:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:
 ז' ה טושע' אריח ס"י קט טעף ג:

מבליעו באפרקסותו א"ל אנה יאנינא דעתאי: ה"משמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה: אמר רב הונא ב"לא שנו אלא שיכול לכיין את לבו בלחש אבל אין יכול לכיין את לבו בלחש מותר וה"מ ביחיד אבל בצבור אתי למיטרי צבורא: רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל ד"דאמר רב יהודה יכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר ובבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה' אמר איזיל ואשמע מיניה מילתא מביית וועדא והדר אפיך אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב יהודה ב"היה עומד בתפלה ונתעטש ממתין עד שיכלה ה"הרוח וחוזר ומתפלל איכא דאמרי ליה עומד בתפלה ובקש להתעטש מרחיק לאחוריו ד' אמות ומתעטש וממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל ואומר רבש"ע יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו בחיינו ובאחריתנו רמה ותולעה ומתחיל ממקום שפסק וא' אמר ליה (ט) איזיל לא באתי אלא לשמוע דבר זה ד"י: ת"ר היה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנה חוצץ בטליתו על צוארו וקורא ק"ש וי"א על ב"לבו ותנא קמא הרי לבו רואה את הערוה קסבר לבו רואה את הערוה מותר אמר רב הונא א"ר יוחנן היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש א"ל רב חסדא האלהים אם אמרה לי ר' יוחנן בפומיה לא צייתנא ליה איכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ריב"ל היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש א"ל ר' חסדא האלהים אם אמרה לי ריב"ל בפומיה לא צייתנא ליה ומי אמר ר' הונא הכי והאמר רב הונא ית"ח אסור לו לעמוד במקום המטונפת לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה לא קשיא כאן בעומד כאן במהלך ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר"ב רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מביית המדרש ומביית הכנסה וכי תימא הכא נמי כאן בעומד כאן במהלך אינו והא רבי אבהו הוה קא אוזיל בתריה דרבי יוחנן והוה קא קרי ק"ש כי מטא במבואות המטונפות אשתיק א"ל לר' יוחנן עליהן אהדר א"ל אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש הכי קאמרי ליה סבירא לי לדיך דסבירא לך אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש כותיה דרב הונא תניא כותיה דרב חסדא תניא כותיה דרב הונא המהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא והיה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר' מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב ואומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו [בהם] ר' אסי אמר (ט) הוי מושבי העון בחבלי השוא רב אדא בר אבהו אמר מהכא כי דבר ה' כזה ואם פסק מה שכרו אמר ר' אבהו עליו הכתוב ואומר ובדבר הזה תאריכו ימים: **אמר רב הונא** היתה מליתו הגורה לו על מתניו מותר לקרות ק"ש תניא נמי הכי היתה מליתו של בגד ושל עור ושל שק הגורה על מתניו מותר לקרות ק"ש אבל

וממשמש בבגדו. פירש"י להעביר הכינה העוקמתו אבל לא מתעטף אם נפלה עלימו ותרמי מילי וניהו. ור"ח פ"י דהדא מילתא היא פ"י ממשמש בבגדו תקן (ט) שלא יפול מעל ראשו אבל אם נפל מעל ראשו לא היה מתעטף שהרי הוא הפסקה אם מתעטף כיון שפול לגמרי אבל לתקן קצת שלא יפול לא היה הפסקה:
ואומר רבון העולמים. מיד בצלמנו מתעטף ופולמו ואח"כ מתחיל ממקום שפסק:
אמר ליה דידי לא סבירא לי. פירוט משום תרמי מילי חדא דסבירנא דאינו חוזר לראש דלומר רבי יוחנן (ר"ה דף ל"ד:) שמע תשע תקיעות צמטע שעות ילא ועוד דסבירא לי מניח ידו על פיו ואס כן הוי ליה לאוי אלא לדיך דסבירא לך דחייב להפסיק וכ"ו:
בחבלי השוא. כלומר צמטע מושכים עליהם עון כי טוב היה שלא היו מקיימין אותו כלל:
פסק. רבינו חננאל כרז חסדא דלסוק לקרות ק"ש אפילו נואה תחת צגור על צמטו וס"ל כל עצמותי תאמרנה (מהללס לה) דלע"ג דר' חסדא תלמיד דר' הונא הוה לחומרא אזלינן וכז אלפס פסק כרז הונא מלמאשי גמרא מיניי ציומא פרק הממונה (ד' ג):

מבליעו באפרקסותו א"ל אנה יאנינא דעתאי: ה"משמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה: אמר רב הונא ב"לא שנו אלא שיכול לכיין את לבו בלחש אבל אין יכול לכיין את לבו בלחש מותר וה"מ ביחיד אבל בצבור אתי למיטרי צבורא: רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל ד"דאמר רב יהודה יכל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר ובבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה' אמר איזיל ואשמע מיניה מילתא מביית וועדא והדר אפיך אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב יהודה ב"היה עומד בתפלה ונתעטש ממתין עד שיכלה ה"הרוח וחוזר ומתפלל איכא דאמרי ליה עומד בתפלה ובקש להתעטש מרחיק לאחוריו ד' אמות ומתעטש וממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל ואומר רבש"ע יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו בחיינו ובאחריתנו רמה ותולעה ומתחיל ממקום שפסק וא' אמר ליה (ט) איזיל לא באתי אלא לשמוע דבר זה ד"י: ת"ר היה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנה חוצץ בטליתו על צוארו וקורא ק"ש וי"א על ב"לבו ותנא קמא הרי לבו רואה את הערוה קסבר לבו רואה את הערוה מותר אמר רב הונא א"ר יוחנן היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש א"ל רב חסדא האלהים אם אמרה לי ר' יוחנן בפומיה לא צייתנא ליה איכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ריב"ל היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש א"ל ר' חסדא האלהים אם אמרה לי ריב"ל בפומיה לא צייתנא ליה ומי אמר ר' הונא הכי והאמר רב הונא ית"ח אסור לו לעמוד במקום המטונפת לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה לא קשיא כאן בעומד כאן במהלך ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר"ב רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מביית המדרש ומביית הכנסה וכי תימא הכא נמי כאן בעומד כאן במהלך אינו והא רבי אבהו הוה קא אוזיל בתריה דרבי יוחנן והוה קא קרי ק"ש כי מטא במבואות המטונפות אשתיק א"ל לר' יוחנן עליהן אהדר א"ל אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש הכי קאמרי ליה סבירא לי לדיך דסבירא לך אם שהית כדי לגמור את כולה חוזר לראש כותיה דרב הונא תניא כותיה דרב חסדא תניא כותיה דרב הונא המהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא והיה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר' מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב ואומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו [בהם] ר' אסי אמר (ט) הוי מושבי העון בחבלי השוא רב אדא בר אבהו אמר מהכא כי דבר ה' כזה ואם פסק מה שכרו אמר ר' אבהו עליו הכתוב ואומר ובדבר הזה תאריכו ימים: **אמר רב הונא** היתה מליתו הגורה לו על מתניו מותר לקרות ק"ש תניא נמי הכי היתה מליתו של בגד ושל עור ושל שק הגורה על מתניו מותר לקרות ק"ש אבל

אמר ר' ר' יוחנן בפומיה לא צייתנא ליה. פירוש, מדאמר רב חסדא האלהים אי אמר ר' יוחנן בפומא לא צייתנא ליה, ש"מ דקבלה היתה בידו דאסור, ובא רב הונא להתייר, ולא קבלה רב חסדא. אע"ג דרב חסדא תלמיד לגבי רב הונא ורבי יוחנן, קי"ל כותיה דאסור, מדהני אמורא כולה מסייעי טעמיה דהא תנא דקאי כרב חסדא, ש"מ דלהכחא כותיה.

א) מינת ושואו מפסק ליתא מן הגמי' אלא מפירש"י כמתב נגמי' רש"י, (ג) ס"א לונינו ל, (ג) ממתו ח, (ד) שבת מה. מבינות ק"י, (ט) מביית וועדא וחמי וחזיל לגיל רש"י, (ו) נכ"ה נכ"ה אבל בטוש"ע איתא הרי"ח (1) ולעיל ח, שבת מה, (ט) שבת מ: קנ קדושין לג. פ"ג מד: זכחים קב, (ט) ר"ה לד, (י) ולעיל ג, (כ) מוספתא פ"ב ה"ע, (ל) ש"ק לקמן כה, (ל)

תורה אור השלם

1. בבליה ויבא ושמה יהיו עד יום פקדי אותם ואם ה' והעליותם והשבתים אל המקום הזה;
2. וגם אני נהתי לקחם הקיים לא טובים וקש"טם לא לחייבו בהם;
3. הוי משיב הדין בחבלי השוא ובעבות העגלה ה"שעיהו הי ח
4. פי דבר י' קנה ואת מהן דהפר הקברת תברת הקפש ההוא ענה בה;
5. פי ל"א דבר ר"ק הויא מביית המדרש ודבר המה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשקה דברים לב מז

הגהות הב"ח

(א) נמי המנהג והמפקח וי' וס' אומרים ויכל שהוא (מבע"ה) מא"מ וי"ג ס"א שרוא עכ"ל: (ג) שם אמר אלו כ"ל ומפי' ליה נמחק: (ג) שם ר' אסי אמר מהכא הוי מושבי: (ד) רש"י ד"ה הכי זה וכו' למש סבירא ולח"כ מ"ה המגביה הכינה הכי זה וכו' מניא: (ט) תוס' ד"ה וממשמש וכו' פתח בבדו שלא יפול:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה פסק ר"ח וכו' דאע"ג דה"ח וכו' ע"כ (דף ל"ג ע"ב):

הגהות הגר"א

[א] גמרא ומתחיל ממקום שפסק: תל"מ (וכ"מ בתוס' והל"ש ומרי' ד"ג לה):

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב. מוטב שלא יקראו.

לעני רש"י

מנטרין [מינטרין]. מנטר.

רב ניסים גאון

הוכיח טבעת שרוא חכשית שבוין עם כומו שהוא חכשית שבפנים ובחו הכי הוכחה שבעתא דרב ששת והתם היא עיקרה ולא הוכחה בכאן אלא כדי להקשות ממנה:

אקמטרא. ארגו של ספרים וצמגילה תרגום יונתן וצגנזי צרומים (יחזקאל מ) אלמין זוהירין מתתין צקמטרין וכן לאשר על המלחמה (מלכים ב') לדעל קמטרא: **כגלי כפוך כלי דמי.** דהא גלמיא **עשרה.** ואס לאו לא ישמש: **לדוכוסיה.** צקמוס מטמו: **לאו אדעסאי.** לא נתמי לבי כנגד בים **הכסא.** צרחוק ארבע אמות: **דלים זכא לואה.** שפינו אומה: **ביום המרחץ.** אסור להרהר צו: **דפרסאי.** צמפירה היו ופיסס צרחוק מן הגומא והוא **צשיפוע** והרעי מתגלגל ונופל לגומא: **צותני** **זכ שראה קרי.** אע"פ שטמא טומאת צבעה משום זיבה ואין טבילה זו מטרתו אפי"ה לרין טבילה לדבני תורה כמקנת עזרא משום קרי וכן נדה אס צבה להתפלל י"ח: **שפלטת שצנא זרע.** הרי היא כצעל קרי כלאשכחן צסיני שלשת ימים אל תגשו אל אשה (שמות יט) לפי ששכנת זרע מטמא צפליטמו כל שלשה ולאחר כמאן כצר הסריח צגופה ואין רלוי עוד להרוע להיות עוד ולזר המינה והי"פ נדה שפלטת עמה התשמיש ששמשה אתמול קודם שראתה: **ורני יהודה פוטר.** קא סלקא דעתך השמא הואל וטומאת זיבה קודמת והרי הוא טמא טומאה חמורה ואינו אסרמו צדבני תורה כלאמרינן צברקין^(א) הזיס והמלוריס מותרים טו לא אמיר טומאת קרי דקילא ואסרה ליה: **גב' לאו צר טבילה הוא.** לדבני תורה ואע"פ שטומאתו חמורה ומו לא אחי קרי ומלרין ליה:

תורה אור השלם

1. ויקרא אלהים לאור יום ולהחשיך קרא לילה והיה ערב והיה בקר יום אחד.
2. מןות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להקנות: קהלת א טו

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה לומקין וכו' מקדימין להתפלל לאחר הבין והחמיר וכו' מן: (ב) חוב' ד"ה תפלת וכו' משא"כ צמנמה: דאיהא אלה משע:

מוסף תוספות

א. בתוס' ור"ש כתב, ולא בשאר ספרים, אבל בחומשין שלנו שאין עשרין גלגין צ"ע אין צריך להחמיר ומסתבר שאין צורך ב' בתוס' ור"ש, הוסיף, שאין צורך ב' המיניה בפי' שדבת לא מטריח ליי וכן עלה על מטתו דירושלמי דאין מטריחים אותו שידר.

מוסף רש"י

לאו אדעסאי. לא יחייב זכור, ודמיו פירשו לא טבילה (א נשבת צנה) א"ז שנגב הייתי (נמחות ד)ה' הדרן קלי בי שבתו ותיקין. אכאס עניס מתבטחין מלוה (טע"ל ט). שנמנו חבריו לדבר מצוה. שמתרו לו צא עמנו ולא הלק, מלא חסד עמנו מחוס מנין, לא יוכל ליתנות עוד פלמו מנין כיוצא עשו את המלוה (נתיבות ט).

רבינו הגאון

כמה דריקין מוח ומן הצואה ד' אמות. ואסיקא דא דתנן צריך להרחיק ממי המשרה וממיס הרעים ד' אמות, ה"ל לאחוריו אבל לפניו מלא עינו, וכן בצואה בק"ש וכן בתפלה. כי קא מיבעיא ליה לרבינא למיקם עליה לצלויה בגויה אבל כנגדו לא. פי' בבית הכסא חרש שאין בו צואה מתפלל אדם כנגדו במקום שהומינן לבית הכסא, אבל להכנס בתוכו להתפלל אסור. הנה בני כסאי דפרסאי אע"פ דאית בהו צואה כסתומין דמי. פי' ברות הפורים בקרקע הם, ופיהם סתום כמין קמור מרודד שהצואה מתגלגלת בתן, אלו רואי כסתומות חלשות דאין הצואה נראית בתוכם. מנתי: זכ שראה קרי ונדה שפלטת שכבת זרע שכן יושבין בטומאה חמורה וארעי טומאה קלה, והמשמשת שראתה נדה יושבת בטומאה קלה צריקין טבילה ור' יהודה פוטר. וכן וני ר' חייא בעל חן יתודה ונתן צורך טבילה ור' יהודה פוטר. וקיי"ל ברבנן דצטרטו טבילה בטומאה קלה, ואע"פ דטומאה חמורה השתא אינו עולה לטהרה, אפי' הכי מצוה קעביד, ש"מ דהאינא אע"פ דאגן בארץ טמאה ואין לנו טהרה לגמרי, צריקין אגו טבילה מכל טומאה דמצוה היא. סליק פ"ג לפ"ש תפלת השחר עד הצות וכו'. משנתנו זו תנא קמא ור' יהודה תרריהו סברא להו תפלות כנגד המידיים תקום, דתנינן בהדיא כסם שנתנה תורה קבע לקיש כך נתנו חז"ל זמן לתפלה. מפני מה אמרו תפלת השחר עד הצות שכן תמיד של שחר קרב עד הצות, ו' יהודה אומר עד ד' שעות, ומפני מה אמרו תפלת המנחה עד הערב שכן תמיד של בין הערבים קרב עד הערב, ור' יהודה אומר עד פלג המנחה. וכמה הוא פלג המנחה י"א שעות חסר רביעי. תפלת הערב אין לה קבע. ורבי אלעזר ברבי יוסי אומר עד גיעלת שערם. א"ר אלעזר ב"ר יוסי אבא היה מתפלל אותה עם גיעלת שערם. תפלת המוספים כל היום, פי' פלג מנחה וקראמר ד' יהודה, מה ששאר משע שעות ומצוה עד סוף היום, והוא שתי שעות ומצוה, כשתחלק שתי שעות ומצוה לשני חלקים יבא בכל חלק שעה רביעי, כשתוסיף שעה רביעי על שתי שעות ומצוה שהן זמן קריבת התמיד כדתנן וקרב בתשע ומצוה, הוא סוף פלג ראשון. וקיי"ל עד ועד בכלל. שמעינן מינה דרבנן סברי כל היום כשר

מי שמתו פרק שלישי ברכות

ספר תורה עושה לו מחיצה. ודוקא ספר תורה וגם צמומסים יש להחמיר כמו צספר תורה אלז צשאר ספרים דין צכסוי צעלמא: **הדרן עלך מי שמתו תפלת השחר עד הצות וכו' תפלת המנחה עד הערב.**

וא"מ אמאי לא קתני גבי תפלת המנחה כל היום כמו גבי תפלת המוספין וי"ל דומן מוספין הוא כל היום אפילו משחרית שהרי קרבני יכול להקריב מיד אחר התמיד א"כ גם תפלת מוספין יכול להתפלל מיד מן הצקר מה שאין כן צמנמה (ט) אלא משע שעות ומנחה והכי נמי צפ"ק דע"ג (ד' ד'): לא לנלי איניש ללותא דמוספין צתלת שעו קמיימא צריש שמא ציחיד כו' אלמא צשאר ימות השנה יכול להתפלל ולהבי מקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין משום שהיא תדירה צכל יוס אע"פ שתפלת מוספין קודמת: **מעוה ולא התפלה ערבית מתפלה בשחרית שתיים.** וא"מ

והאלמר רצ לקמן (ד' מ): תפלת ערבית רשות וקיי"ל כותיה צזיכורי ועוד קשה דאלמר לקמן (ד' נ): טעה ולא התפלל יעלה ויצוה צזילה אין צואה ובית המרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם אלא הכא במאי עסקינן בחדתי^(א) והא מיבעי ליה לרבינא והומינו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון כי קא מיבעי ליה לרבינא למיקם עליה לצלויה בגויה אבל כנגדו לא אמר רבא יהני בתי כסאי דפרסאי אע"פ דאית בהו צואה כסתומין דמו: **מתני'** זכ שראה קרי ונדה שפלטת שכתב זרע והמשמשת שראתה נדה צצריקין טבילה ורבי יהודה (ה) פוטר: **גב' איבעיא להו בעל קרי שראה זיבה לר' יהודה מהו כי פטר רבי יהודה התם בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא אבל בעל קרי שראה זיבה דמעיקרא בר טבילה הוא מחייב או דילמא לא שנא תא שמע המשמשת וראתה נדה צצריכה טבילה ורבי יהודה פוטר והא משמשת וראתה נדה כבעל קרי שראה זיבה דמאי וקא פטר רבי יהודה ש"מ תני רבי חייא בהדיא בעל קרי שראה זיבה צצריך טבילה ורבי יהודה פוטר:**

הדרן עלך מי שמתו

תפלת השחר עד הערב עד חשכה עד פלג המנחה.

בגמרא מפירש לה: **אין לה קבע.** כל הלילה זמנה. ובגמרא^(א) מפרש מאי לשון אין לה קבע: **גב' מלוסה.** של קריאת שמע: **לוסיקין.** המקדימין למנחות ומחזירים לעשות דצר צזמנו ומצומו מקדימים^(ב) לאחר הנך החמה להתפלל וכי תגן צמנתי למאחרים שלא יאחר יותר מצמנות שמשם ואילך עבר הזמן: **וכולי עלמא.** שאר המתפללין המאחרין עד חלות יכולין לאחר ומו לא: **צמנחה.** היינו לאחר חלות: **אס סימלי לומה.** כלומר אס תשיבני צשאלתי ממה שאמרנו טעה ולא התפלל ערבית וכו': **ויזון דערע יומו צנל קרבנו.** ואינו מקריצו צזיס אחר אס זמנו קצוע כגון מוספים^(ט) של כל יוס ויוס: **מצדיל**

הדרן עלך מי שמתו

תפלת השחר עד הצות ר' יהודה אומר עד ד' שעות תפלת המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה

תפלת הערב אין לה קבע^(א) ושל מוספים כל היום^(ב) ר' יהודה אומר עד ז' שעות: **גב' רומינהו מצוותה עם הניץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום כי תניא ההיא לותיקין^(ד) דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרים אותה עם הניץ החמה וכ"ע עד הצות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרב הונא בר אבא אמר רבי ירמיה בר אבא מתפלל במצוה שתים בשחרית ויהי ערב מתפלל במנחה שתים כולי יומא מצלי ואולי עד הצות יהבי ליה שכר תפלה בומנה כמאן ואילך משכר תפלה יהבי ליה שכר תפלה בומנה לא יהבי ליה איבעיא להו מעוה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' את"ל מעוה ולא התפלל ערבית שחרית ב' משום דחד יומא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דעבר יומו צבטל קרבנו או דילמא כיון דצלותא רחמי היא כל אימת דבעי מצלי ואולי ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה א"ר יצחק א"ר יוחנן מצעוה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' ויאין בוה משום דעבר יומו צבטל קרבנו מיתיבי^(ג) מעות^(ג) לא יוכל לתקון ועסרון לא יוכל להמנות^(ט) מעות לא יוכל לתקון זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חבריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם א"ר יצחק א"ר יוחנן הכא במאי עסקינן^(ט) שבטל כמזיד אמר רב אישי דיקא נמי דקתני בטל ולא קתני מעוה ש"מ:**

תנו

לתמידים, הליכן מחלקים לשני התמידים היום כולו, עד הצות לתמיד של שחרית, ומחצות ועד הערב לתמיד של בין הערבים, והתפלה כנגד התמידין. ור' יהודה היה דייק האי קרא את הכבש אחד תעשה בבקר, וספיק לה מן התורה דעד ארבע שעות הוא בקר, כמו שהוא לענין חסן, וסבר הכשר התמיד עד ארבע שעות ביום מות הנך החמה עד סוף הקרבנו, ומאחר כן אסור שכבר עבר הבקר, נמצא הכשר תמיד של שחר מעת שחייטתו עד סוף הקרבנו ד' שעות ועוד. ומצאנו מצות תמיד של בין הערבים מבי יטו צליל ערב, והוא מבי מטי בין שעה שביעית ביום, וסבר ר' יהודה דהתורה אמרה שנים ליום עולה תמיד, כמצות תמיד של שחר, הליכן בין ולבין תמיד הושכר עד י"א שעה חסר רביעי שהוא משעת שחייטתו עד סוף הכשר הקרבנו כמו שפירשו למעלה, ומי"א שעות חסר רביעי אסור שכר עבר זמנו וכלילה השיב, גם תפלת המנחה מצוה כמצות התמיד, ומעת שעבר זמן התמיד והוא עבר יומא בטל קרבנו, גם התפלה כיוצא בו. ור' יהודה והרבין חסן החכמים שהיו מתפללין תפלת המנחה בעונתה בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה, ומי"א שעות חסר רביעי היו

קבה א נטויע' אר"ח ס"מ מ טע"ז ו זכ"ר ממ טע"ז ו ווי"ד ס"י רכ"ט טע"ז ח: ב מ"י פ"י מהל' ס"י הלכה ז טויע' אר"ח סומן ממ ספ"ף ו וי"ד ט"ס: קבו ג מ"י פ"ג מהל' ק"ש הל' ח נטויע' אר"ח ס"י עט ספ"ף ז: ד נמ"י פ"ד מהל' תפלה הל' ח טויע' אר"ח ס"י ז ספ"י טו: קבו ה מ"י פ"ג מהל' ק"ש הל' ז טמנ טע"ז י: טויע' אר"ח סומן פג ספ"ף ז: קבח ו מ"י טס הלכה ג טויע' טס ספ"ף ז: קבח ז טויע' טס ספ"ף ז: קב ח מ"י פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח ופי"ד מהל' תפלה הל' ח טמנ טע"ז יח טור אר"ח ס"מ פ"ט: א ט י מ"י פ"ג מהל' תפלה הלכה א טמנ טע"ז יט טויע' אר"ח ס"י פט ספ"ף ז: ב ב מ"י טס הלכה ט טמנ טס טויע' אר"ח ס"י קט ספ"ף ז: ג ל מ"י טס טויע' טס ספ"ף ז: ד מ מ"י טס הל' ז טויע' אר"ח ס"י פט ספ"ף ז: ג נמ"י פ"ח מהל' תמידין הלכה ח: ה ס מ"י טס הל' ז טויע' אר"ח ס"י קט ספ"ף ז וסומן זלז טע"ף ז: ו ע פ מ"י טס הל' ח טויע' טס קט ספ"ף ז: ז ט מ"י טס טע"ף ז: ח ט מ"י טס הל' ז טויע' אר"ח ס"י פט ספ"ף ז: ט נמ"י פ"ח מהל' תמידין הלכה ח: י ס מ"י טס הל' ז טויע' אר"ח ס"י פט ספ"ף ז: יא ע פ מ"י טס הל' ח טויע' טס קט ספ"ף ז:

רבינו הגאון

להקרבת תמידין, של שחר עד הצות, ושל בין הערבים עד הערב, ור' יהודה סבר אין הקרבת תמידין כשר אלא שמונה שעות ועוד ביום. תמיד של שחר היה נשחט שישאר המזרח, ומצאנו שהיו שחייטתו אותו ומקריס אותו ומוליקין הארבעים ומוליקין אותו, ועדיין לא היה הנך החמה, דתנן הלכו ונתנום מחצי כבש ולמטה ומלחום ירדו ובאו ללשכת ותנן הגוית לקרות את שמע. ושל היטלי אמו שפחתי נברשת של זהב, התנא כשחמה וזרחת יוצאין מנחה ציצות וירדיון שהגיע זמן ק"ש. ומקשינן דרמיהו הקורא את שמע עם אנשי משמו ועם אנשי מעמד לא יצא ידי חובתו מפני שאנשי משמו משמידין ואנשי מעמד מאחורין. ויריק אביו נברשת זו עשויה לידע שאר עמא דברושלים ולתני אנשי משמו. נתברר שהיה נשחט תמיד של שחר קודם הנך החמה, והיה מעת זריחת השמש עד סוף ד' שעות כשר להקריבו, שהם ד' שעות ועוד משעת שחייטתו עד זמן הקרבנות. וזה טעם ר' יהודה. ופסק רב כהנא הלכה כר' יהודה. וסבר ר' יהודה כסם שאין לתמיד של שחר הכשר ביום להקרבנו מעת שחייטתו, אלא עד ד' שעות ועוד, כן שעה של בין הערבים אין לו מעת שחייטתו, והוא מבי יטו צליל ערב כשר להקרבנו אלא ד' שעות ועוד ביום, כשיעור זרחת תמיד של שחר, מחצי שביעית שהיא כשעה לשחייטתו. כדתנן ח"ל ערבי נשחט ליהוית בערב שבת פחות בשש שעות ומצוה, נמצא מחצי שעה שביעית שהוא כשעה לשחייטתו עד שעות ועוד, שהוא זמן נשחט שעות חסר רביעי ביום, וזה חשבונם, כי שעה שביעית ומחצית ותשעית ועשירית ושתי שעה מי"א, חיי' ד' שעות שלמות, הוסף רביעי שעה כנגד שעה מאשיאר המזרח עד סוף החמה שהוא יתרו מר' שעות בתמיד של שחר. ונמצאו חכמים ור' יהודה חלוקתם בזה הדרך, כדן דייקן שנים ליום עולה תמיד, ולמחרת ערב וי"א שעות חסר רביעי היו